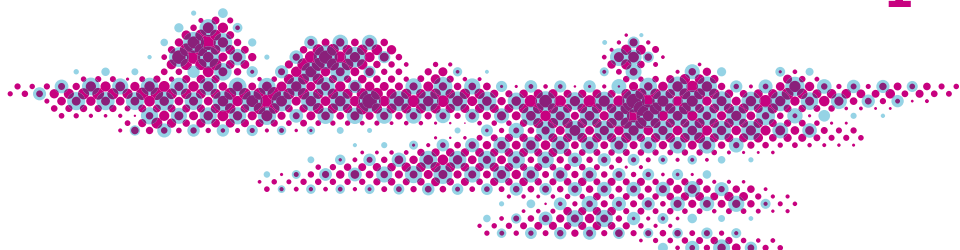

Hondsrug en ijstijden

FOTO: GEERT DE VRIES

Het Drentse Landschap

Onderweg zie je hoe de ijstijden hun stempel op het Hondsruggebied gedrukt hebben. De Hondsrug was 150.000 jaar geleden een product van de Saale-ijstijd. Je maakt een fietstocht langs nogal wat onbekende wegen en paadjes over de flanken van de Hondsrug. Je komt langs de plek waar het smeltwater van het Saale-ijs door de Hondsrug brak. Je komt langs glooiingen ontstaan door het dooiwater dat van de Hondsrug af het Hunzedal in stroomde. Onderweg kijk je uit over de reliëfrijke overgangen van Hondsrug en Hunzedal en ervaar je de bijzondere hoogteverschillen.

Startpunt

Parkeerplaats Hunebedcentrum,
Hunebedstraat 27, 9531 JV Borger.

[Routebeschrijving via Google](#)

Lengte route

34 km

GPS startpunt

52°55'48.7"N 6°48'03.0"E

Karakter route

Het grootste deel van de route gaat over fietspaden en rustige weggetjes. In de route zitten drie gedeeltes over (redelijke) zandwegen. Er wordt steeds een alternatief gegeven als u niet over onverharde wegen wilt fietsen.

Over deze fietsroute is een artikel verschenen in Kwartaalblad 107 (september 2020) van Het Drentse Landschap.

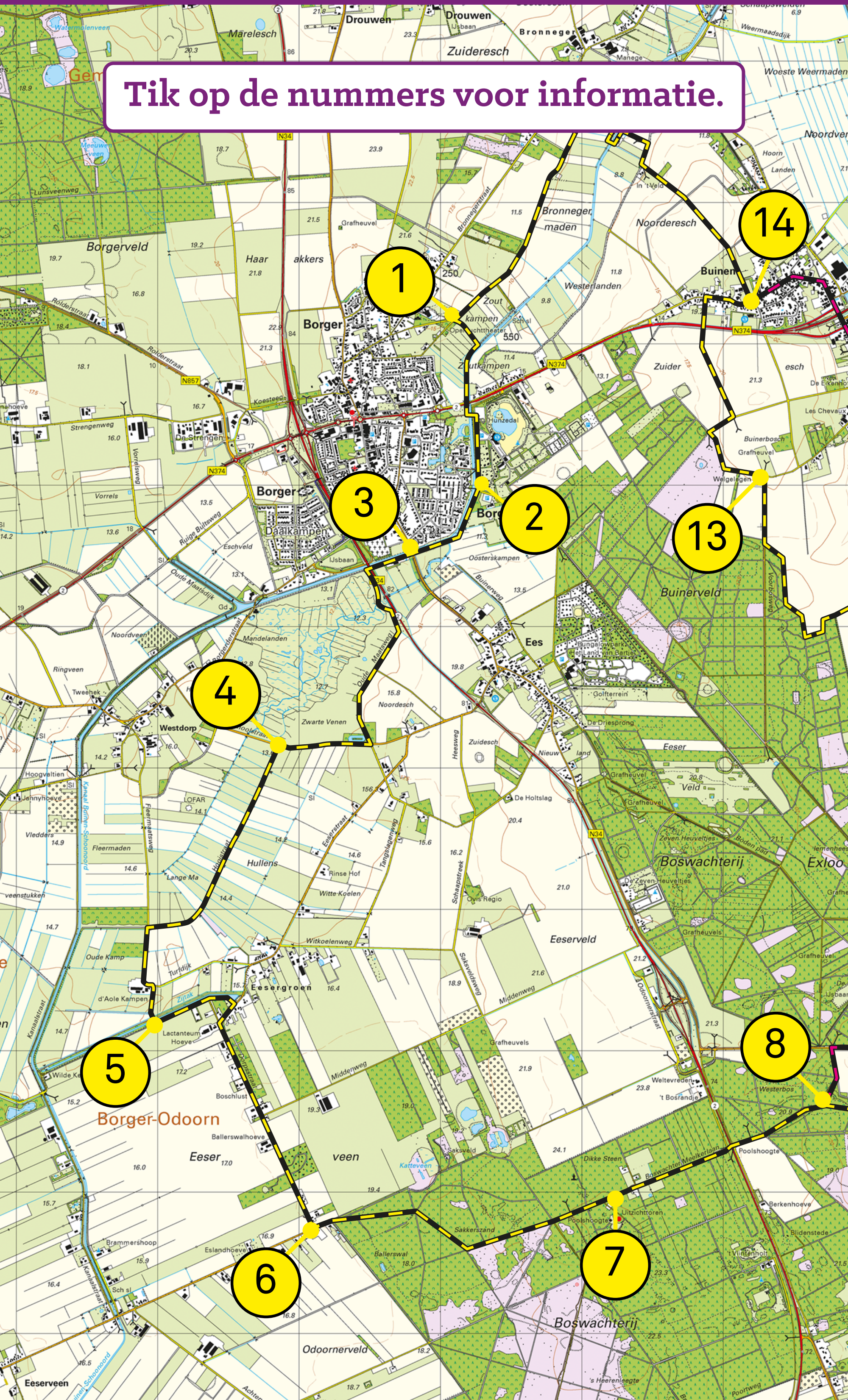
Afkortingen

LA linksaf, RA rechtsaf, RD rechtdoor

- .....
- Deze pdf werkt het beste in Acrobat Reader of iBooks.
  - Printen: maak gebruik van de mogelijkheden van uw eigen printer. [Zie tips.](#)

Tik op de nummers voor informatie.

1 **Kanaal Buinen-Schoonoord** kaart

- Vanaf einde parkeerplaats weg oversteken en fietspad tussen de twee mammoeten nemen, Mammoetpad.
- Net voor brug LA onder viaduct door.
- Op driesprong LA, over houten brug en daarna RA.
- Weg langs kanaal blijven volgen.

Het Kanaal Buinen-Schoonoord werd tussen 1926 en 1929 gegraven. Het moest een verbinding vormen tussen het Oranjekanaal en het Stadskanaal. Achteraf bleek niemand daar echt voordeel in te zien. Het kanaal werd voornamelijk met handkracht gegraven door werklozen in het kader van de Werkverschaffing. De sluiswachterswoning is eigendom van

Het Drentse Landschap en wordt particulier verhuurd. Het Kanaal Buinen-Schoonoord werd aangelegd in het beekdal van het Voorste Diep. De beek vond destijds zijn weg via het doorbraakdal door de Hondsrug tussen Buinen en Borger. Het Voorste Diep is een van de twee bovenlopen van de Hunze.

2 Flessenhals

kaart

- Waar weg naar links buigt, schelpenpad RD volgen langs kanaal. Bij paaltje Zwerfsteenpad weg RD oversteken.

In het gebied links van het schelpenpaadje gaat Het Drentse Landschap de komende jaren het project Flessenhals realiseren. De

naam geeft aan dat door de aanleg van recreatiepark Het Hunzedal en de nieuwbouw van Borger het beekdal volgebouwd werd en dat het water door een flessenhals moest. Het nieuwe natuurgebied bestaat nu nog uit landbouwgrond en voormalige sportvelden. Het 30 hectare grote gebied zal veranderen in bloemrijke hooilanden waardoor het gereconstrueerde Voorste Diep zal gaan stromen. Ten westen van de N34 in de Mandelanden gebeurde dat enkele jaren geleden al.

3 Mandelanden

kaart

- **Meteen na viaduct N34 schelpenpad LA. Einde schelpenpad klinkerweggetje op. Op driesprong RD. Op kruising RA.**

Met het graven van het Kanaal Buinen-Schoonoord verdween het Voorste Diep en verloren de Mandelanden hun karakter als

natte hooilanden. Geleidelijk wist Het Drentse Landschap alle percelen in de Mandelanden te verwerven. Na de laatste aankoop in 2011 werd samen met het waterschap begonnen om van het Voorste Diep weer de snelstromende meanderende bovenloop van de Hunze te maken. Sneller dan iemand had durven dromen, werden de Mandelanden weer de bloemrijke schraallanden van vroeger. Voor je het schelpenpad linksaf op gaat, kun je even doorrijden naar de kijkheuvel over de Mandelanden.

4 Voormalig veengebied

kaart

- **Neem eerste weggetje LA. Einde weg LA, Weg voor de Kampen.**
- **Na boerderij in haakse bocht RA.**

Dit deel van de route komt door het voormalig veengebied tussen de Hondsrug en de Rug van Rolde. In het boerenland aan weerszijden

van de weg ligt de oorspronkelijke bovenloop van het Voorste Diep. Het is van zo'n slechte landbouwkundige kwaliteit dat sommige eigenaren de grond zelfs braak laten liggen en zo de natuur de kans geven zich over het gebied te ontfermen.

5 Eesergroen

kaart

- Over kanaaltje schelpenpad LA. Pad volgen tot eind.
- Bij haventje van Eesergroen op doorgaande weg RA.

FOTO: HENNY LEIJTENS

In 1930 werd de Zijtak van het Kanaal Buinen-Schoonoord gegraven naar het ontginningsdorpje Eesergroen. Het dorp ontstond in 1882 toen het Eeserveld ontgonnen werd en de eerste pioniers zich hier vestigden. Dat het kleine Eesergroen destijds twee cafés had, zal niemand verbazen,

maar twee kerken? Het zijn inmiddels allang geen kerken meer, maar als je het adres weet, zijn de gebouwen nog steeds herkenbaar: het zwarte houten Vrijzinnig-Hervormde kerkje (Dorpsstraat 11) en het witte orthodoxe kerkje Maranatha (Dorpsstraat 6).

6 Schapenpark

kaart

- **Waar doorgaande weg na 1,5 km. naar rechts buigt, weggetje RD en daarna LA, Brammershoopstraat.**
- **Bosweg blijven volgen. Waar asfaltweg zandweg wordt, fietspad RD nemen.**

Rechts van de weg door het bos ligt het Schapenpark. Het ontstond in november 1972 toen zware najaarsstormen hier de helft van het bos tegen de vlakke maaiden. Bij wijze van experiment besloot Staatsbosbeheer er geen nieuw bos aan te leggen. Er kwam een raster

om het terrein en het werd het domein van een flinke groep Drentse heideschappen. De dieren hebben ervoor gezorgd dat het Schapenpark zich kon ontwikkelen tot een prachtig heidelandschap.

Als je een kijkje op het Schapenpark neemt, zal het je opvallen dat de rechte bospaden van vroeger er nog steeds liggen, compleet met de oude genummerde vakstenen op de hoeken.

7 Poolshoogte

kaart

- Hier kun je even RA naar Theehuis Poolshoogte en de uitkijktoren.
- Daarna route over fietspad vervolgen.
- Na viaduct Poolshoogte fietspad blijven volgen tot een akker aan het einde van het bos.

De weg door het bos heet de Boswachter Meelkerlaan. Markus Meelker was meer dan veertig jaar boswachter in de Boswachterij Odoorn en hij was nauw bij de aanleg van deze Staatsbossen betrokken. Meelker leerde door de jaren heen precies welke soorten je het beste op de verschillende plekken in het bos kon aanplanten. Het aanleggen van de hoge

heuvel Poolshoogte was ook een idee van hem. Tegenwoordig staat op Poolshoogte een prachtige uitkijktoren waar je zeker even op zou moeten klimmen.

8 Molenveld

kaart

- **Vóór akker zandweg RA, bosrand volgen. Na haakse bocht zandweg steeds RD blijven volgen tot dorpsrand.**
- **Bij paneel Hondsrug Molenveld zandweg RA. Zandweg RD blijven volgen.**
- **Na haakse bocht doorgaande weg oversteken en fietspad RA.**

Alternatief over verharde weg

- **Ga bij [8] niet RA, maar blijf fietspad volgen. Einde fietspad weg oversteken en fietspad RA nemen.**
- **Einde fietspad RA en direct daarna Hoofdstraat door Exloo.**
- **Bij Hotel De Meulenhoek RA, Schoolstraat. Einde weg RA. Weg volgen tot [9].**

Het Molenveld dankt zijn naam aan de Exlooër molen die vroeger aan de rand van het veld perfect op de wind stond. Dat het Molenveld een van de gaafst bewaarde heidevelden van Drenthe is, heeft te maken met het feit dat de schapenbegrazing van het

FOTO: HENNY LEIJTENS

veld nooit gestopt is. Terwijl elders in Drenthe de ene na de andere kudde opgeheven werd, bleven de schaapherders van Exloo met hun dieren naar het Molenveld trekken.

Langs de oostrand van het Molenveld ligt een hoge dekzandrug die de Leewal genoemd wordt.

9 Droogdalen

kaart

- Bij Zwembad De Leewal fietspad LA.
- Op driesprong fietspaden RA.
- Volgende driesprong betonfietspad LA tussen vaknummers 7 en 1.

Op het fietspad door het bos kom je achter-eenvolgens langs een grafheuvel, het vervallen hunebed D31 en het keienkunstwerk Mental Map van Petra Boshart. Recht voor je

FOTO: HET DRENTSE LANDSCHAP

en op de open strook rechts kun je het geologische verschijnsel droogdal mooi zien. Droogdalen ontstonden in de koudste perioden van de Weichsel-ijstijd toen de bodem permanent bevroren bleef. Als de temperaturen 's zomers boven nul kwamen, kon het dooiwater de bodem niet in. Het water vormde diepe dalen vanaf de Hondsrug door steeds laagjes bovengrond weg te spoelen. Na de ijstijd verdween de vorst uit de bodem. Het regenwater kon weer in de bodem wegzakken en het dal kwam droog te staan. Vandaar de term droogdal.

10 Hoogteverschillen op de es kaart

- Na bosje met grafheuvel links van fietspad eerste zandweg LA bij dikke kei. Zandweg over es steeds RD volgen.
- Einde rechte zandweg haakse bocht naar links, zandweg naar rechts negeren.
- Einde zandweg op betonpad RA. de zandweg schelpenpad RA. Einde betonpad op doorgaande weg even LA.

Alternatief over verharde weg

- Ga bij [10] niet LA, maar blijf fietspad volgen. Bij doorgaande weg fietspad LA. Einde fietspad bij kruising LA, Hoofdstraat. Doorfietsen tot [11] (Fabrieksstraat).

Als je de zandweg over de Zuideresch van Exloo volgt, zie je nog steeds de droogdalen als ribbels in het landschap liggen. De hoogteverschillen tussen de esgronden boven op de Hondsrug en het land beneden in het

Hunzedal zijn voor Drentse begrippen fors te noemen. Op de es sta je op ongeveer 25 meter boven NAP en beneden bij het Achterste diep op minder dan 10 meter boven NAP.

11 Lofar-gebied

kaart

- Op doorgaande weg meteen RA, Fabrieksstraat. Einde Fabrieksstraat fietspad RD. Op doorgaande weg LA.
- Eerste weg RA, Nieuwe Dijk. Na 1 km eerste klinkerweggetje LA. Na tweede haakse bocht wordt klinkerweg asfaltweg.
- Bij einde natuurgebied aan je linkerhand asfaltweggetje met bomen LA. Weg tot einde volgen.

Langs een smal weggetje fiets je een paar kilometer door het Lofar-gebied. Hier bouwde Astron in 2010 het Lofar-antennesysteem in het Hunzedal, een supertelescoop bestaande uit honderden kleine antennes. Het Drentse

Landschap heeft in het gebied rond de antennevelden een groot natuurontwikkelingsproject gerealiseerd tussen het Achterste Diep en de Hondsrug. Samen met het Voorste Diep, waar je eerder langs kwam, is het Achterste Diep een bovenloopje van de Hunze. Overal in het Lofar-gebied borrelt het kwelwater vanuit de Hondsrug omhoog. Binnen de kortste keren heeft zich hier een uniek moerasgebied met tal van bijzondere nieuwkomers ontwikkeld.

12

Voormalige spoorlijn

kaart

- Op doorgaande weg LA. Vervolgens eerste asfaltweggetje RA, doodlopende weg.
- Einde verharding zandweg RD volgen. Blijf zandpad langs bosrand volgen. Akker is steeds aan je rechterhand.
- Zandpad maakt zes bochten en komt uit op fietspad door het bos. Op fietspad RA.

Alternatief over verharde weg

- Ga bij [12] niet LA, maar RA. Weg steeds RD blijven volgen. Weg krijgt fietspad en gaat onder autoweg door. Bij horecabedrijf RD. Voorrangsweg maakt bocht naar links. Na bushalte tweede weg RA bij [14] (vóór grote steen en infobord).

Als je het doodlopende weggetje oprijdt, kun je na een paar honderd meter op een zandweggetje even naar rechts. Je hebt hier een prachtig uitzicht over het Hunzedal en je kunt er het hoogteverschil Hondsrug goed ervaren. Dit diepe zandgat ontstond toen de boeren grote hoeveelheden zand afgroeven om hun laaggelegen land in het Hunzedal te 'bezanden' om zo betere landbouwgrond te krijgen.

FOTO: HENNY LEIJTENS

13 **Zuideresch Buinen**

kaart

- Einde fietspad overgaand in weggetje bij boerderij LA. Op viersprong bij paddenstoel klinkerweggetje RA.
- Op driesprong bij paddenstoel LA. Autoweg (voorzichtig) oversteken.
- In Buinen einde Eeserweg RA.

TONDELZWAM - FOTO: HENNY LEIJTENS

Na het fietspad rijd je een stuk over de hoge Zuideresch van Buinen. Bij de tweede paddenstoel, waar je naar links gaat, ligt aan je rechterhand het Buinerbosch. Het is een restant van wat eens het Buinerholt was. De boeren van Buinen haalden er het hout vandaan dat ze nodig hadden. Veel bomen in het Buinerbosch hebben niet één, maar verschillende stammen. Het wijst erop dat de bomen regelmatig gekapt werden waarna ze opnieuw uitliepen.

14 Noorderesch Buinen

kaart

- **Neem bij grote steen en infobord eerste klinkerweggetje LA richting bordje 'Nr 3 en 5'. Weg over de es volgen. Negeer zijwegen.**
- **Klinkerweg wordt fietspad met zandweg.**
- **Op driesprong bij paddenstoel RA. Bij volgende paddenstoel fietspaadje LA.**
- **Sluis over en op fietspad RA. Einde fietspad weg LA nemen. Weg steeds RD volgen tot startpunt.**

Misschien hebben we het mooiste wel voor het laatste bewaard...

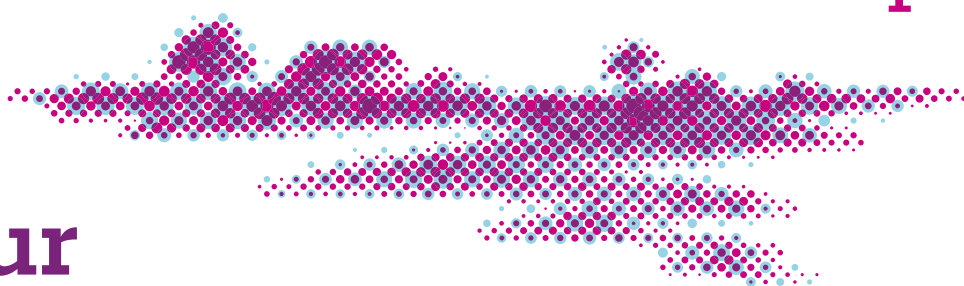
Als je vanuit Buinen de Noorderesch oprijdt, zou je bij het bankje even moeten stoppen om van het uitzicht over de Hondsrug genieten. Je kijkt over het doorbraakdal (het Kanaal Buinen-Schoonoord) heen richting Borger en Bronneger. Erosiedalen lopen over de flanken van de Hondsrug naar beneden.

Het Drentse Landschap

Logeren in de natuur

Het Drentse Landschap heeft prachtige vakantieaccommodaties beschikbaar voor liefhebbers van rust en ruimte. Een paar dagen er even helemaal tussenuit... Je verblijft midden in de natuur in een huis dat van alle gemakken voorzien is...

Je kunt de accommodaties van Het Drentse Landschap rechtstreeks boeken via www.buitenlevenvakanties.nl.

Stichting Het Drentse Landschap

Bel tijdens kantooruren (0592) 313 552

info@drentslandschap.nl

Route en teksten: Bertus Boivin en Melle Buruma

Coördinatie: Hanna Schipper

Topografie: BRT Achtergrondkaart © Kadaster/
OpenStreetMap (CC BY 4.0)

Vormgeving: Smartmobiletour.nl